

מפגש ספירת ציפורים בגני הילדים

כתיבה: הילה נקש, נופר בן אריה, תחום פיתוח והכשרה החברה להגנת הטבע, 2019

קהל היעד: גני ילדים, גילאי 3 - 6

משך הפעילות: 60 דקות+ הצעות המשך פעילות לגננת

מקום הפעילות: גן וחצר הגן

מושגים מרכזיים: ספירת ציפורים, צפר, תצפית

מטרות:

1. הילדים יבינו את החשיבות שבספירת ציפורים
2. הילדים יתנסו בספירת ציפורים בחצר הגן
3. הילדים יכירו חלק ממגוון הציפורים בחצר הגן
4. הילדים ייקחו חלק פעיל ב"מדע אזרחי" כפעילות סביבתית

ציוד והכנות:

- ניתן לעיין ברשימת הפעילויות בנושא ציפורים ולבצען כפעילויות מקדימות לפעילות זו (נספח 1).
- ווסט "צפרים" בצבעי הסוואה, עם הרבה כיסים, בהם נכניס ציוד של צפרים (מגדיר ציפורים, כלי כתיבה, פנקס, משקפת, כובע).
- איור של צפר (נספח 2).
- להכין כרטיסיות "משחק זיכרון" עם תמונות זוגות של ציפורים המגיעות לחצר (בהתאם לגיל הילדים וסביבת המגורים). (תוכלו להיעזר בנספח 3)
- משקפות ומגדירי ציפורים.
- עיון בפרטים אודות ספירת הציפורים הגדולה 2020 באתר:
<https://www.teva.org.il/citizen-science/3377>
- כניסה לאתר ebird ורישום להשתתפות בספירת הציפורים הגדולה 2020. האתר הוא המקום לדיווח והעלאת הספירה שלכם: <https://ebird.org/israel/home>

פתיחה: (15 דקות)

נשאל את הילדים אילו בעלי חיים אנחנו נוהגים לראות ולשמוע בבוקר בדרך אל הגן?
בדרך אל הגן בבוקר נוכל להבחין בציפורים!

נספר לילדים שמספר הצפרים בארץ הוא מצומצם ולכן הם לא יכולים לדעת מה מצב הציפורים.

נוכל לסייע להם ולהשתתף בספירת הציפורים!!!

ספירת הציפורים מסייעת לדעת מה מצבן של הציפורים היציבות* בארץ (כמה ציפורים יש והיכן הן נמצאות) והאם מינים פולשים* של ציפורים כמו דררה ומיינה, מתפשטות ברחבי הארץ. מידע חשוב זה יסייע להחליט כיצד לשמור על ציפורי הארץ.

*הידעת? **ציפורים יציבות** הן ציפורים שחיות בישראל למשך כל ימי חייהן ואינן נודדות.

ציפורים ממינים פולשים הן מיני ציפורים שהובאו לארץ על ידי בני האדם ובמקור אינן שייכות לטבע הישראלי- כמו מיינה, דררה ותוכי נדיר. הן מתחרות עם המינים המקומיים על מקורות מזון ומקומות קינון ולעיתים פוגעות בחקלאות.

נשאל את הילדים מה זה צפר ומה עבודתו? צפרים חוקרים ציפורים כדי שנוכל להכיר אותן ולדעת פרטים חשובים שיעזרו לנו לשמור עליהן, כמו למשל, מה הן אוכלות, מה הן נוהגות לעשות או היכן הן אוהבות לקנן.

נספר לילדים שהיום אנחנו הולכים להיות צפרים צעירים. נשאל את הילדים מה דרוש לצפר כדי לבצע את עבודתו? לאיזה ציוד הוא זקוק? מה הוא צריך לדעת לפני שהוא יוצא לחקור את הציפורים וכיצד הוא צריך להתנהג כדי שהציפורים לא ייבהלו מנוכחותו?

נוכל להזמין את אחד הילדים ולעזור לו להתחפש לצפר (כמו בנספח מספר 2) - להלביש אותו בווסט וכובע, ולהוציא במפתיע מכיסי הווסט כרטיסיות עם תמונות של ציפורים, כלי כתיבה, פנקס תיעוד, טופס רישום לספירת ציפורים, מגדיר ציפורים ומשקפת.

נציין כיצד על הצפר לנהוג בעת תצפית:

1. להשתמש במשקפת כדי לראות את הציפורים היטב.

2. להלך בשקט בקרבת הציפורים כדי לא להפחידן.

3. להצביע בשקט על הציפורים שהוא רואה כדי ששאר הצפרים יבחינו בהן- מבלי לצעוק "הנה ציפור!"

4. לסמן בכרטיס התיעוד אילו ציפורים הוא ראה.

כדי לעורר תחושת הזדהות עם הציפורים, נעודד תנועתיות במרחב: נזמין מספר ילדים "להתעופף", ננתר ולחפש מזון על הקרקע לצלילי המוזיקה ולאפשר לצפר לעקוב אחריהן עם המשקפת, להצביע עליהן ולהלך בשקט. נוכל להחליף תפקידים ולאפשר למספר ילדים להיות בתפקיד הצפר.

<http://www.youtube.com/watch?v=l-dYNttDgI0> –ויואלדי- האביב מתוך ארבעת העונות.

נעת נספר כי ילדים רבים בכל הארץ משתתפים בספירת הציפורים. כדי להשתתף בספירה נבחר מקום קבוע בו נוכל לספור את הציפורים במשך 10 דקות ברצף. נשאל את הילדים האם הם יודעים למנות. נניח מספר חפצים על הרצפה ונמנה אותם עם הילדים בקול רם (אפשר להשתמש בטושים, אבנים או קוביות או למנות את מספר החלונות בגן). נסביר לילדים שעוד מעט נמנה את הציפורים בחוץ ואולי יזדמן לנו לראות כמה ציפורים מאותו המין (3 דורות, 2 עורבים).

*לתשומת ליבך: תהליך ספירת הציפורים יתקיים בהתאם לגיל וליכולות הילדים. אך ככל שיתקיימו פעילויות מקדימות שיאפשרו לילדים להכיר מינים שונים של ציפורים, כך יגדל מספר הציפורים שהילדים יוכלו לזהות.

גוף הפעילות: (40 דקות)

א. הכרת שמות הציפורים בסביבה הקרובה

על מנת שהילדים יכירו את הציפורים ושמותיהם, נשחק משחק זיכרון של ציפורים. נניח על הרצפה תמונות של ציפורים כשפני התמונות כלפי מטה. כל פעם מתנדב מהילדים יקום ויהפוך שתי תמונות בתורו, במטרה למצוא זוג תמונות זהה. בכל פעם שיצליחו הילדים למצוא זוג ציפורים, נשאל את הילדים האם הם מכירים את הציפור ונזכיר את שמה.

* בקבוצות עם ילדים צעירים, נוכל להניח את המשחק עם התמונות כלפי מעלה ולאפשר לילדים המשתתפים למצוא זוג תמונות עם הציפור האהובה עליהם, או ציפור שהם מכירים את שמה או רוצים להכיר אותה יותר.

ב. ספירת ציפורים מחוץ לגן

נצא עם הילדים לספירת ציפורים.

נשאל את הילדים אם הם זוכרים אילו תנאים נדרשים כדי שנוכל לצפות בציפורים?

1. להשתמש במשקפת.

2. להלך בשקט.

3. להצביע בשקט על הציפורים מבלי לצעוק "הנה ציפור!"

4. לסמן אילו ציפורים נראו בשטח וללא את טבלת הדיווח.

אפשר לצאת עם הילדים ב"הליכה אינדיאנית שקטה", כפי שהולכים האינדיאנים בג'ונגל כדי לא להפחיד את בעלי החיים, או כמו חוקרי הטבע שצועדים ביער, או כמו הצפרים שמתצפתים על ציפורים בשמורות הטבע. נציע לילדים לקחת איתם את המשקפות. נעדיף לצאת לשדה בור או שטח פתוח בקרבת הגן. בדומה לתצפית, נשב במקום שנבחר כמקום מתאים- כאשר הגב אל השמש ובמקום נוח לשהות בו למשך עשר דקות. נחזור בכל יום לתצפת מאותה נקודה. נספור ציפורים לפי מינן. הספירה כוללת ציפורים בשמיים ועל גגות בתים (לא רק בטווח הקרוב אלינו, אלא בטווח ראייה של כ 100 מטר לכל כיוון סביבנו).

סיכום הפעילות: (5 – 10 דקות)

נחזור למעגל להלן מספר שאלות אותן נוכל לשאול את הילדים – לבחירת הגננת:

- אילו ציפורים ראינו וזיהינו?
- היכן ראינו את הציפורים? נוכל לשער מדוע נראו דווקא שם?
- כיצד הציפורים התנהגו ומה הן עשו? הילדים יוכלו לנסות ולשער מה הסיבות להתנהגותן של הציפורים (הלכו על הקרקע, צייצו על העץ וכו).
- מה הם הכי אהבו?
- מה הם יעשו הלאה כדי לעזור לציפורים בסביבה?
- מה לפי דעתם אפשר לעשות כדי שיגיעו לחצר הגן ציפורים נוספות?

כעת נרשום ביחד עימם את תוצאות הספירה בטופס ונציין כמה מינים של ציפורים ראינו וכמה ספרנו. את הנתונים נעלה לאפליקציה בשם Ebird (הנחיות לרישום לאפליקציה ולקבלת תעודת השתתפות בספירת הציפורים חפשו באינטרנט את אתר ebird **ישראל**). התייעוד, המילוי בטופס ורישום התוצאות באפליקציה, יסייעו לחוקרי הציפורים לדעת מה מצב הציפורים בסביבת הגן ובישוב של הילדים. תוצאות אלה חשובות כדי לקיים עם הילדים השוואה ליום הקודם ולתוצאות עתידיות ובסופו של דבר יוכלו לקדם את השמירה על ציפורי הבר!

נספח 1

פעילויות בנושא ציפורים:

- כדי להעמיק את הלמידה בנושא ציפורים ניתן לקיים מגוון פעילויות לפני ואחרי תקופת הספירה:
- ציור ציפורים על החול או האדמה בעת היציאה מהגן, או הכנת ציפורים מחומרים שונים בסדנת הגן.
 - יצירת חלקת גיטוש לעקבות ציפורים- ניתן לתחום שטח קרקע בעזרת חוט או מקלות ובעל פעם לחזור ולראות מי דרך בו. ניתן להיעזר במגדיר עקבות כדי לדעת לאילו ציפורים שייכות העקבות שמצאנו בחלקה.
 - הקמת מרחבי "קינן בגן" למשחק סוציו-דרמטי. נוכל לאפשר לילדים לתכנן ולבנות קינים או כנפי ציפורים מחומרים טבעיים או חומרים בשימוש חוזר בסדנה של הגן.
 - הקמת תיבת קינן לציפורי שיר.
 - הקמת מתקני האכלה, מים לשתייה ומים לשכשוך עבור הציפורים בחצר.
 - הקמת אוהל תצפית של צפרים בחצר או נקודת תצפית מתוך הגן.
 - נוכל ללמד את הילדים אודות נדידת הציפורים, הבדלים בין ציפורים יציבות, חולפות, חורפות או מקייצות, ואת צורת המעוף בעת הנדידה של ציפורים שונות.

למידע ורעיונות נוספים חפשו באינטרנט:

אתר ebird האתר הרישום להשתתפות בספירת הציפורים הגדולה 2020 וכניסה לדיווח והעלאת

הספירה שלכם: <https://ebird.org/israel/home>

החברה להגנת הטבע- "[ספירת הציפורים הגדולה](#)":

סרטון הסברה, איך לספור ציפורים:

<https://www.youtube.com/watch?v=v4qv0Y9af-M&feature=youtu.be>

אתר "[המרכז לטיפוח ציפורי הבר בחצר](http://www.yardbirds.org.il)": www.yardbirds.org.il

נספח 2 – איור של צפר

ציפורי בר בחצר הבית

ציפור קטנה מיונה אצטר מן החממה Smaller Than A Pigeon

משוש
Greatful Plover
פסיוסי

ירקון
Greenfinch
חסנון אצטר

בולבול
Babul
באבול

אופית בוהקת
Pakistani Parakeet
או הצפר

חוחית
Goldfinch
חסנון

דרור הבית
House Sparrow
פורטי הבית

אדום החזה
Robin
או החנא

נחילאיל לבן
Red Wagtail
קרסין

ירדני מצוי
Green Te
קרנף קיסרי

גודל כיונה או יותר בהיחם החממה או אצטר קטן About Pigeon Size Or Larger

אצלת
Laughing Dove
דמסית / רפאנית

יונה
Feral Pigeon
חמאן פוראני

דוכיפת
Hoopoe
חוראן

עורבי נחור כינה
Eurasian Nuthatch
או נוראן

מיינה
Common Myna
מינה

נקר סורי
Woodpecker
נאקאר חושב

דררה
Blue-eyed Parakeet
דררה

עורב אפור
Hooded Crow
גראב רמאדי

שחרור
Blackbird
שחרור

תוכי ירדני
Musk Parakeet
ביגאן רחב

